

**Przedszkole Nr 50 w Warszawie**

**Ul. Hirszfelda 11**

**02-776 Warszawa**

# **Program preorientacji zawodowej dzieci w wieku przedszkolnym „Kim będę kiedy dorosnę” Rok szkolny 2024/2025**

## **Opracowanie:**

Dorota Kalinowska

Anna Kwiatkowska

Grażyna Kryczka

## **AUTORZY:**

Miłosz Bujakowski, Izabela Chmiel, Jolanta Hytkowska-Fąfara, Kinga Łabędzka-Stanecka,  
Kinga Sarad-Deć, Danuta Sowiak

## **Ośrodek Rozwoju Edukacji**

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 05

Program wchodzi w skład zestawu przykładowych programów preorientacji zawodowej. Został opracowany w ramach projektu *Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych*, Oś priorytetowa II: *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji*, Działanie 2.14. *Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie*, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020.

## **Program preorientacji zawodowej dla przedszkola zawiera:**

WSTĘP .....	3
I. Podstawy prawne .....	5
II. Założenia ogólne programu .....	5
III. Cel ogólny preorientacji zawodowej .....	6
IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci .....	7
V . Metody i formy pracy:.....	9
VI. Warunki i sposoby realizacji programu .....	15
VII. Sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania .....	17
VIII. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania .....	19
IX. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu .....	19
X. Ewaluacja programu.....	20

## **WSTĘP**

**Okres przedszkolny dziecka, to czas wzmożonego zaciekawienia otaczającą rzeczywistością.**

Dzieci z dużym zainteresowaniem obserwują pracę ludzi dorosłych, zwracają uwagę na czynności robocze wykonywane przez rodziców, rodzeństwo i osoby z najbliższego otoczenia. Poczynione tą drogą spostrzeżenia znajdują odzwierciedlenie w zabawach tematycznych dzieci, w których najbardziej widoczny jest związek zabawy z różnymi formami pracy ludzkiej. Pojawiają się zabawy: w lekarza, w strażaka, policjanta, nauczyciela, w szkołę. Istotą tych zabaw jest odtwarzanie różnych czynności, sytuacji, faktów i zdarzeń zaobserwowanych w życiu. Zasadniczym celem zabaw jest poznanie społecznej rzeczywistości. Cel ten jest realizowany przez naśladowanie czynności ludzi dorosłych. Na początku dzieci odtwarzają proste zewnętrzne elementy czynności i zajęć dorosłych, nie ujmując istotnych elementów w działalności zawodowej i społecznej.

Po etapie wykonywania tej czynności w sposób stereotypowy i mało urozmaicony dziecko przechodzi do zabawy o tej samej treści, lecz o urozmaiconym przebiegu. Zaczyna lepiej rozumieć istotę i sens życia wykonywanego przez osobę dorosłą, zabawa zawiera więcej istotnych elementów tej czynności. Bezpośrednim celem zabawy jest dokonanie takich przekształceń, jakich dokonują dorośli w toku swego działania. Dzięki wytrwałości w naśladowaniu, obserwowaniu skutków własnych osiągnięć z osiągnięciami dorosłych, a także pomocy ze strony dorosłych – dziecko zapoznaje się z zawodami, różnymi przedmiotami i narzędziami oraz właściwym sposobem posługiwania się nimi. Początkowo w zabawach tematycznych młodsze dzieci poznają przede wszystkim aspekt czynnościowy danego zawodu. Natomiast wraz z wiekiem lepiej rozumieją istotę i sens zajęć wykonywanych przez ludzi dorosłych, zaczynają dostrzegać społeczne znaczenie pracy i wzajemną współzależność między zawodami.

**Dziecko w zabawie tematycznej naśladuje działania ludzi dorosłych, wiążąc te działania skutkami:**

- poznaje właściwości poszczególnych przedmiotów, ich funkcje, dowiaduje się, do czego służą, jakim przekształceniom mogą być poddane i jakie są ich funkcje społeczne
- poznaje wzajemne stosunki społeczne panujące między ludźmi.

Zabawy tematyczne umożliwiają dziecku wniknięcie w następną (na tym etapie rozwoju) rzeczywistość zawodową, uczą rozumieć świat oparty na zasadzie podziału pracy i poznać panujące w nim prawidłowości. Pozwalają dziecku zauważyć nie tylko aspekt czynnościowy, ale także aspekt społeczny danego zawodu.

Przedszkole, to nie tylko miejsce, w którym zaznajamia się dzieci z pracą ludzi różnych zawodów i wytworami ich pracy, ale także organizowanie własnej pracy dziecka. Doświadczanie konkretnych obowiązków, pracy w różnej postaci przyczyniają się do kształtowania u dzieci określonych warunków, umiejętności i postaw z pracą związanych. To poprzez działanie dziecko poznaje właściwości różnych przedmiotów, związki pomiędzy poszczególnymi zjawiskami, gromadzi doświadczenia potrzebne do późniejszych uogólnień. Konkretnie zadania, jakie w toku pracy ma rozwiązać, pobudzają je do szukania informacji, do wzbogacania własnej wiedzy, budzą zainteresowanie techniką. Z drugiej strony – uzyskane wiadomości właśnie w pracy podlegają najlepszemu sprawdzeniu i tą drogą zostają utrwalone.

W poznaniu ludzkiej pracy i ludzi różnych zawodów nie małą rolę spełnia literatura dziecięca – zarówno ilustracja jak i tekst. Dobrze dobrana i przekazana książka budzi zawsze duże zainteresowanie dzieci, daje im możliwość przeżyć emocjonalnych, jest swoistego rodzaju zabawą odbywającą się w wyobraźni. W celu urozmaicenia form i metod pracy należy wykorzystywać możliwości tkwiące w najbliższym środowisku. Sprzyjać temu mogą spotkania dzieci z reprezentantami różnych zawodów w przedszkolu. Dzieci w ten sposób wzbogacają swoją wiedzę na temat zawodów, poznają efekty pracy, narzędzia, charakterystyczny ubiór, dostrzegają i szanują pracę ludzi z bliskiego otoczenia. W czasie takich spotkań zdobyta przez dzieci wiedza inspiruje je do organizowania zabaw tematycznych, wykorzystują do tego różne rekwizyty.

Dużą rolę w kształtowaniu wiedzy dzieci o pracy, zawodach spełnia wycieczka. Dzieci w sposób bezpośredni mają przekazywaną wiedzę. Obserwują pracę ludzi w najbliższym otoczeniu. Poznają i poszerzają nazwy czynności wykonywanych przez przedstawicieli wybranych zawodów. Poznają wieloetapowość pracy, technologię i narzędzia. Wzbogacają swoje słownictwo. Wszystkie formy pracy w zakresie preorientacji zawodowej dostarczają dzieciom ogólnych wiadomości, rozbudzają różnokierunkowe zainteresowania, dostarczają wielu pozytywnych doznań, przeżyć, zachęcają do naśladowania, sugerują podejmowanie różnych działań, wzmacniają pozytywne uczucia, inspirują do podejmowania różnych form działalności.

## **I. Podstawy prawne**

Prowadzenie działań związanych z preorientacją zawodową w przedszkolu reguluje m.in. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, w której zapisano, że system oświaty zapewnia przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. Szczegółowe regulacje wprowadza rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

## **II. Założenia ogólne programu**

**Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników, systemowej koncepcji preorientacji zawodowej, rozumianej jako ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.**

Program preorientacji zawodowej bazuje na kilku teoriach doradczych uwzględniających możliwości psychofizyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Głównym kryterium doboru koncepcji było uwzględnienie etapów rozwojowych dzieci w procesie przygotowania ich do planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Za wiodącą przyjęto teorię rozwoju psychospołecznego człowieka autorstwa Erika Eriksona, prezentującą bieg życia człowieka jako sekwencję kolejnych konfliktów. Stanowi ona ramę postrzegania fenomenu pracy na różnych etapach życia człowieka. Na etapie wychowania przedszkolnego rozwiązywanie konfliktów przez dzieci związane jest z podejmowaniem działań i ich kontynuacją, nawet pomimo napotykanymi trudnościami. W przypadku negatywnego rozwiązania pojawia się utrata wiary we własne możliwości, spadek zaangażowania zadaniowego i zbyt duże podporządkowanie innym (zależność). Kolejne rekomendowane koncepcje D. Super'a i E. Ginzberga podkreślają, że wybór zawodu nie jest aktem jednorazowej decyzji, lecz procesem progresywnie rozwijającym się, co oznacza ciąg decyzji w życiu człowieka (stąd tak ważne jest włączenie działań o charakterze doradczym już na samym początku edukacji). W wieku przedszkolnym dzieci identyfikują się z głównymi postaciami w rodzinie. Początkowo dominuje na tym etapie fantazja i marzenia ukierunkowane na wybrane, zazwyczaj najbliższe, zawody a w miarę rosnącej partycypacji społecznej i poznawania rzeczywistości wzrasta znaczenie własnych zainteresowań i zdolności.

Efektywne działania na rzecz kształtowania preorientacji zawodowej powinny uwzględniać zróżnicowanie zdolności i zainteresowań dzieci. Warto w tym celu wykorzystać koncepcję inteligencji wielorakich H. Gardnera<sup>3</sup> opisującą indywidualne preferencje w zakresie przetwarzania określonych typów problemów/zadań (np. matematycznych, językowych, przyrodniczych, ruchowych, społecznych/relacyjnych).

Przedszkole jako przestrzeń wspierająca dziecko w kształtowaniu preorientacji zawodowej to – w nawiązaniu do teorii psychodynamicznej A. Roe – instytucja minimalizująca jego frustracje i lęki. Rolą wychowania przedszkolnego jest m.in. zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa. Ten zasób jest kluczowy w formowaniu się preorientacji zawodowej rozumianej nie tylko jako zbiór informacji o zawodach, ale przede wszystkim grupa kluczowych kompetencji, których rozwój jest możliwy pod warunkiem poczucia bezpieczeństwa i zaufania do otoczenia.

Zgodnie z modułową strukturą programu na każdym etapie wychowania przedszkolnego realizowane są cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów:

- 1) *Poznawanie własnych zasobów;*
- 2) *Świat zawodów i rynek pracy;*
- 3) *Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie;*
- 4) *Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno--zawodowych.*

Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

### **III. Cel ogólny preorientacji zawodowej**

Celem preorientacji zawodowej jest wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami najbliższymi ich otoczeniu, kształtowanie postawy pracy i motywacji do działania, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań dzieci oraz stymulowanie ich pro-zawodowych marzeń.

## **IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci**

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów zestawu – które wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej.

**1. Poznawanie własnych zasobów**, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.

**2. Świat zawodów i rynek pracy**, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

**3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie**, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

**4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych**, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonajowego poradnictwa kariery.

### **Cele szczegółowe programu**

Kończąc wychowanie przedszkolne i rozpoczynając naukę w szkole, w obszarach:

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – dziecko:

1.1 określa, co lubi robić;

1.2 podaje przykłady różnych zainteresowań;

1.3 określa, co robi dobrze;

1.4 podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – dziecko:

2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;

2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i te, które wzbudziły jego zainteresowanie oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;

2.3 opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach;

2.4 wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których uczestniczy (zakupy, koncert, poczta...);

2.5 wskazuje związki pomiędzy zainteresowaniami a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie;

2.6 podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;

2.7 opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.

3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – dziecko:

3.1 nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);

3.2 nazywa czynności, których lubi się uczyć.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – dziecko:

4.1 opowiada, kim chciałoby zostać;

4.2 na miarę swoich możliwości planuje własne działania (lub działania grupy) poprzez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;

4.3 podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach (indywidualnie i w ramach grupy).

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego, uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele wychowania przedszkolnego.



Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu preorientacji zawodowej są spójne z celami orientacji zawodowej

**Kończąc edukację na poziomie przedszkolnym w ramach oddziaływań preorientacji zawodowej dziecko potrafi:**

1. Wymienić imiona i nazwiska osób bliskich, wie gdzie pracują, czym się zajmują
2. Zna nazwę miejscowości, w której mieszka, zna ważniejsze instytucje i orientuje się w rolach społecznych pełnionych przez ważne osoby np. policjanta, strażaka itp.

**V . Metody i formy pracy:**

- obserwacja ludzi pracujących
- wycieczki do różnych zakładów pracy, po przedszkolu, w najbliższym otoczeniu
- wywiady z ludźmi pracującymi
- wypowiedzi słowne na ten temat
- twórczość artystyczna dzieci w formie pracy np. rysunki, wyklejanki itp.
- gry i zabawy tematyczne dotyczące np. różnych zawodów, inscenizacje i przedstawienia tematyczne
- czytanie książek i czasopism związanych z pracą zawodową
- spotkania zawodoznawcze z przedstawicielami różnych zawodów
- spotkania z rodzicami wykonującymi różne zawody
- organizowanie uroczystości np. z okazji Dnia Górnika, Dnia Kolejarza
- konkursy np. „Kim są moi rodzice, dziadkowie ?, kim chce zostać?”

**REALIZACJA TREŚCI PROGRAMU NASTĄPI POPRZEZ:**

<b>Poznanie własnych możliwości i zasobów</b>			
	<b>Zadanie</b>	<b>Formy realizacji</b>	<b>Cele operacyjne</b>
<b>1.</b>	Określanie ulubionych czynności i określanie swoich mocnych stron	1. Rozmowa z dziećmi na temat ich ulubionych czynności, próby odpowiedzi na pytanie „W czym jestem dobry”. 2. Wykonywanie własnego portfolio techniką kolażu. 3. Odgrywanie scenek dramowych.	<ul style="list-style-type: none"><li>• w miarę samodzielnie radzi sobie w sytuacjach życiowych i próbuje przewidywać skutki swoich zachowań</li><li>• w zrozumięły sposób mówi o swoich potrzebach i decyzjach;</li><li>• określa swoje preferencje oraz umiejętności w zakresie wykonywania różnorodnych przedszkolnych czynności;</li><li>• przejawia poczucie własnej wartości jako osoby (...).</li></ul>
<b>2.</b>	Podawanie przykładów różnych zainteresowań, planowanie na miarę możliwości, własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu.	1. Rozmowa kierowana na temat zainteresowań dzieci. 2. Burza mózgów na temat aranżacji sali, swobodne wypowiedzi dzieci. 3. Ustalenie wspólnie z dziećmi jakie kąciki zainteresowań powinny pojawić się w sali. 4. Tworzenie kącików zainteresowań wspólnie z dziećmi.	<ul style="list-style-type: none"><li>• samodzielnie aranżuje przestrzeń wokół siebie;</li><li>• mówi o swoich decyzjach;</li><li>• klasyfikuje przedmioty według (...) przeznaczenia (...);</li><li>• rozpoznaje przedmioty, porządkuje je, rozumie, do czego służą;</li><li>• podejmuje prace porządkowe.</li></ul>

3.	Podawanie przykładów różnych zainteresowań, wskazywanie związków pomiędzy zainteresowaniami a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Układanie historyjek obrazkowych.</li> <li>2. Pogadanka na temat predyspozycji potrzebnych do wykonywania różnych zawodów.</li> <li>3. Scenki dramowe</li> </ol>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przykłady zainteresowań możliwych do wykorzystania we wskazanych zawodach;</li> <li>• zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania (...).</li> </ul>
4.	Podejmowanie działań i opisywanie, co z nich wyniknęło oraz podejmowanie prób decydowania w ważnych dla siebie sprawach (indywidualnie i w ramach działań grupy)	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Burza mózgów</li> <li>2. Pogadanki</li> <li>3. Układanie historyjek obrazkowych</li> <li>4. Zabawy manipulacyjne</li> <li>5. Zabawy wymagające współpracy</li> </ol>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• stara się łączyć przyczynę ze skutkiem i określić, co się może zdarzyć;</li> <li>• wykonuje rzeczy praktyczne dla siebie i innych;</li> <li>• posługuje się różnymi przyborami i narzędziami;</li> <li>• wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;</li> <li>• ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku</li> </ul>

5.	Podejmowanie prób posługiwania się przyborami narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Zorganizowanie zajęć otwartych dla rodziców, dziadków, zaangażowanie rodziców w prace</li> <li>2. Pogadanki, prelekcje</li> <li>3. Zorganizowanie w sali kąpika konstrukcyjnego</li> </ol>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;</li> <li>• opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka;</li> <li>• posługuje się różnymi przyborami i narzędziami;</li> <li>• wskazuje zawody wykonywane przez rodziców i osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód</li> </ul>
----	--	--	--

**Poznawanie charakterystyki różnych zawodów**

	<b>Zadanie</b>	<b>Formy realizacji</b>	<b>Cele operacyjne</b>
1.	Odgrywanie różnych ról zawodowych w zabawie, podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Oglądanie filmów edukacyjnych</li> <li>2. Korzystanie z literatury dziecięcej</li> <li>3. Wycieczki tematyczne</li> <li>4. Pogadanki</li> <li>5. Zabawy tematyczne</li> </ol>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nazywa zawody;</li> <li>• wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;</li> <li>• wskazuje znaczenie pracy w konkretnych zawodach;</li> <li>• odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości (...) byty realistyczne od fikcyjnych.</li> </ul>

<p><b>2.</b></p>	<p>Podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby.</p>	<p>1. Spotkanie z przedstawicielami służb ratowniczych  2. Zapoznanie dzieci z numerami alarmowymi  3. Słuchanie bajek  4. Zapoznanie dzieci zasadami zachowania się podczas wypadku</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nazywa zawody służb ratowniczych;</li> <li>• wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;</li> <li>• opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka;</li> <li>• opisuje, jak trzeba się zachować w sytuacji zagrożenia i gdzie można otrzymać pomoc;</li> <li>• poznaje lub utrwała numery alarmowe;</li> <li>• ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych;</li> <li>• czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki;</li> <li>• nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi (...)</li> </ul>
<p><b>3.</b></p>	<p>Wskazywanie zawodów zaangażowanych w powstawanie produktów codziennego użytku</p>	<p>1. Spotkanie z przedstawicielami ciekawych zawodów  2. Wycieczki tematyczne  3. Pogadanki</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie przedmiotów codziennego użytku takie jak krawiec, murarz, piekarz, szewc;</li> </ul>

	oraz w bliskie zdarzenia	<p>4. Oglądanie filmów edukacyjnych</p> <p>5. Zapoznanie dzieci z etapami powstawania chleba</p> <p>6. Zorganizowanie z sali kącika o tematycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje znaczenie pracy w konkretnych zawodach;</li> <li>• wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy;</li> <li>• nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi;</li> </ul>
4.	Opisywanie różnych funkcji pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach	<p>1. Zorganizowanie wycieczki po przedszkolu</p> <p>2. Przeprowadzenie wywiadu z pracownikami przedszkola</p> <p>3. Myślografia</p> <p>4. Zabawy tematyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje czynności wykonywane przez pracowników przedszkola;</li> <li>• nazywa zawody osób pracujących w przedszkolu;</li> <li>• wyraża własne opinie;</li> <li>• obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe</li> </ul>
5.	Opowiadanie, kim chciałoby się zostać.	<p>1. Dyskusje</p> <p>2. Elementy dramy</p> <p>3. Historyjki obrazkowe</p> <p>4. Myślografia</p> <p>5. Zabawy tematyczne</p>	<p>☑ opisuje zawód prezentowany przez siebie;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia czynności wykonywane w prezentowanym zawodzie;</li> <li>• podejmuje próby autoprezentacji;</li> <li>• obdarza uwagę inne dzieci (...);</li> <li>• wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych</li> </ul>

6.	Planowanie, na miarę możliwości, własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu.	1. Wprowadzenie w grupie dyżurów 2. Działania plastyczne 3. Wprowadzenie w grupie tablicy z zadaniami tygodniowymi	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wykonuje czynności porządkujące typu sprzątanie;</li> <li>• klasyfikuje przedmioty według wielkości, kształtu i przeznaczenia;</li> <li>• wypowiada się na temat porządkowania własnego pokoju;</li> <li>• określa funkcje porządku;</li> <li>• wykonuje czynności takie jak: sprzątanie, pakowanie</li> </ul>
----	--	--	---

## VI. Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a) podczas zajęć wychowania przedszkolnego (w ramach realizacji podstawy programowej);
- b) podczas działań, które wynikają z rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej<sup>5</sup>, a które prowadzone są przez nauczycieli i specjalistów;
- c) podczas innych działań związanych z preorientacją zawodową realizowanych w przedszkolu i poza nim (np. Talent Show, spotkania z pasjonatami i przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki do zakładów pracy).

W realizację programu preorientacji zawodowej powinno zostać włączone otoczenie społeczno-gospodarcze, w szczególności rodzice oraz przedstawiciele zakładów pracy i pracodawców, a także instytucji edukacyjnych oraz instytucji działających na rynku pracy.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej;
- b) sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu;
- c.) samodzielności i samoobsługi oraz kształtowanie takich cech jak utrzymanie ładu, doprowadzanie podejmowanych prac do końca i porządkowanie miejsca pracy;
- d). szacunku do pracy innych;
- e). umiejętności współdziałania.

Działania realizowane w ramach preorientacji zawodowej powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych. Preorientacja zawodowa powinna być stałą perspektywą prowadzenia wychowania przedszkolnego w ciągu dnia, w trakcie swobodnych zajęć dzieci w kąciakach tematycznych oraz w czasie zajęć dotyczących poznawania zawodów najbliższych dziecku. W czasie zajęć dzieci powinny poszerzać świadomość dotyczącą świata zawodów z wykorzystaniem prostych zabaw, np. „Kto to zrobił?” (dzieci wspólnie z nauczycielem identyfikują osoby i zawody, „Jedziemy autobusem” (Kto prowadzi? Kto wyprodukował...? Kto posprzątał...?), memo (dopasowywanie atrybutów do zawodów). Wskazuje na to Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad i organizacji udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).<sup>16</sup> |

Zadania z zakresu preorientacji zawodowej realizuje nauczyciel wychowania przedszkolnego, organizując zajęcia i wycieczki (np. do zakładów pracy), spotkania z przedstawicielami różnych zawodów.

Do działań z preorientacji zawodowej rekomendujemy metody aktywizujące dobierane z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników, typu zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. Wskazane jest wykorzystanie elementów metody projektu pozwalające na samodzielne formułowanie problemów przez dzieci oraz interdyscyplinarne poszukiwanie rozwiązań. Projekt pozwala dostrzec dzieciom związki między różnymi dziedzinami wiedzy, przygotowuje do przyszłego kooperatywnego uczenia się oraz autorskiego tworzenia schematów poznawczych stanowiących fundamenty dla dalszej



edukacji. Szczegółowy opis przykładowych działań podejmowanych przez nauczyciela zawarty został w scenariuszach, które stanowią załącznik do programu. Ponadto w realizację programu zaangażowani są specjaliści: logopeda, psycholog i inni (podkreślenie roli zaangażowania w kształtowaniu umiejętności i pokonywaniu trudności – wad/dysfunkcji).

Efektywność realizacji wyznaczonych celów warunkowana jest pozyskaniem do współpracy rodziców dzieci. Wsparcie ze strony rodziców poprzedzone zaznajomieniem ich z ideą preorientacji zawodowej wzmacnia działania przedszkola w tym obszarze, a przede wszystkim utrwala kształtowane postawy oraz samodzielności poczucie sprawstwa u dzieci. Spotkania z rodzicami służą poszerzaniu świadomości w zakresie zadań i możliwości rozwojowych ich dzieci (działania prewencyjne w zakresie zbyt intensywnej i zbyt szerokiej stymulacji, orientacji na samych efektach działań, a nie przyjemności z nich płynącej). Pozyskanie rodziców do współpracy w obszarze preorientacji zawodowej, gwarantuje możliwość szerszej współpracy ze środowiskiem lokalnym, np. spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, organizacja wycieczek do zakładów pracy czy organizacja spotkań z pasjonatami. Szczegółowe ramy tej współpracy opisane zostały w przykładowych scenariuszach spotkań z rodzicami załączonych do tego programu

## **VII. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania**

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a) podczas zajęć wychowania przedszkolnego (w ramach realizacji podstawy programowej);
- b) podczas działań, które wynikają z rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a które prowadzone są przez nauczycieli i specjalistów;
- c) podczas innych działań związanych z preorientacją zawodową realizowanych w przedszkolu i poza nim (np. Talent Show, spotkania z pasjonatami i przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki do zakładów pracy).

W realizację programu preorientacji zawodowej powinno zostać włączone otoczenie społeczno-gospodarcze, w szczególności rodzice oraz przedstawiciele zakładów pracy i pracodawców, a także instytucji edukacyjnych oraz instytucji działających na rynku pracy.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) pro aktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy, jako fundamentu aktywności zawodowej;
- b) sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu;
- c) samodzielności i samoobsługi oraz kształtowanie takich cech jak utrzymanie ładu, doprowadzanie podejmowanych prac do końca i porządkowanie miejsca pracy;
- d) szacunku do pracy innych;
- e) umiejętności współdziałania.

Działania realizowane w ramach preorientacji zawodowej powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych. Preorientacja zawodowa powinna być stałą perspektywą prowadzenia wychowania przedszkolnego w ciągu dnia, w trakcie swobodnych zajęć dzieci w kąciach tematycznych oraz w czasie zajęć dotyczących poznawania zawodów najbliższych dziecku. W czasie zajęć dzieci powinny poszerzać świadomość dotyczącą świata zawodów z wykorzystaniem prostych zabaw, np., „Kto to zrobił?” (dzieci wspólnie z nauczycielem identyfikują osoby i zawody, „Jedziemy autobusem”, (Kto prowadzi? Kto wyprodukował...? Kto posprzątał...?), memo (dopasowywanie atrybutów do zawodów). Zadania z zakresu preorientacji zawodowej realizuje nauczyciel wychowania przedszkolnego, organizując zajęcia i wycieczki (np. do zakładów pracy), spotkania z przedstawicielami różnych zawodów. Do działań z preorientacji zawodowej rekomendujemy metody aktywizujące dobierane z uwzględnieniem m. in.: wieku uczestników, typu zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. Wskazane jest wykorzystanie elementów metody projektu pozwalające na samodzielne formułowanie problemów przez dzieci oraz interdyscyplinarne poszukiwanie rozwiązań. Projekt pozwala dostrzec dzieciom związki między różnymi dziedzinami wiedzy, przygotowuje do przyszłego kooperatywnego uczenia się oraz autorskiego tworzenia schematów poznawczych stanowiących fundamenty dla dalszej edukacji.

Efektywność realizacji wyznaczonych celów warunkowana jest pozyskaniem do współpracy rodziców dzieci. Wsparcie ze strony rodziców poprzedzone zaznajomieniem ich z ideą preorientacji zawodowej wzmacnia działania przedszkola w tym obszarze, a przede wszystkim utrwala kształtowane postawy oraz samodzielność i poczucie sprawstwa u dzieci. Spotkania z rodzicami służą poszerzaniu świadomości w zakresie

zadań i możliwości rozwojowych ich dzieci (działania prewencyjne w zakresie zbyt intensywnej i zbyt szerokiej stymulacji, orientacji na samych efektach działań, a nie przyjemności z nich płynącej). Pozyskanie rodziców do współpracy w obszarze preorientacji zawodowej, gwarantuje możliwość szerszej współpracy ze środowiskiem lokalnym, np. spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, organizacja wycieczek do zakładów pracy czy organizacja spotkań z pasjonatami.

### **VIII. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania**

Założone cele programu powinny podlegać weryfikacji, a więc ocenie, w jakim stopniu zostały one zrealizowane dzięki podjętym działaniom. Może się to odbywać poprzez:

- pytania ewaluacyjne do dzieci (dotyczące zrozumienia przekazywanych treści, potrzeby kontynuowania/poszerzenia tematu, atrakcyjności zajęć);
- autorefleksję i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć z wykorzystaniem głównie skojarzeń i myślenia analogicznego);
- zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców;
- analizę prac dzieci, wykonanych w ramach działań z zakresu preorientacji zawodowej.

### **IX. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu**

Na potrzeby realizacji programu rekomendujemy korzystanie z zasobów dydaktycznych gromadzonych i aktualizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie na stronie [www.doradztwo.ore.edu.pl](http://www.doradztwo.ore.edu.pl) oraz publikacji dostępnych na stronie [www.euroguidance.pl](http://www.euroguidance.pl). Polecamy także wybrane zasoby:

#### **Literatura**

Mackowiak A., *Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2016.

Mackowiak A., *Zgadnij kto to*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011.

Krajna A., Ryk L., Sujak-Lesz K. (red.), *Edukacja zawodoznawcza i edukacja projekcyjna w szkole*, MarMar Centrum

Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego przy udziale Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław 2005.

Grzeszkiewicz B. (red.), *Preorientacja zawodowa dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004.

Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji*, Wydawnictwo: Agencja Usługowa „Omega”, Suwałki 1998;

Rau K., Ziętkiewicz E., *Jak aktywizować uczniów*. Oficyna Wydawnicza, Poznań 2000;

Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2011.

Helm J.H., Katz L.G., *Mali badacze. Metoda projektu w edukacji elementarnej*, Wydawnictwo: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003.

### **Karty pracy**

Przepióra A., *Poznajemy zawody* – komplet 3 książek z pomocami dydaktycznymi; Wydawnictwo Bliżej Przedszkola.

### **Filmy o zawodach**

<http://www.abc.tvp.pl/19256593/kulisy-czyli-blekitek-poznajemy-zawody>

## **X. Ewaluacja programu**

Rolą ewaluacji programu jest analiza jego skuteczności, tzn. określenie, w jakim stopniu realizacja tego programu przyczynia się do osiągnięcia założonych w nim celów. Ewaluacja prowadzona jest w sposób ciągły poprzez okresowe spotkania osób realizujących program preorientacji zawodowej w przedszkolu, które posłużą omówieniu skuteczności podejmowanych działań.

Proponujemy zastosowanie do ewaluacji technik:

- metaplan,
- analiza dokumentacji (dzienniki – tematy zajęć),
- analiza wytworów dzieci.